

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

JUTRI VSI V KOTMARO VES
NA KONCERT AKADEMSKEGA
PEVSKEGA ZBORA IZ LJUBLJANE

LETNIK VII.

CELOVEC, SOBOTA, 12. JULIJ 1952

ŠTEV. 47 (507)

Nemški socialisti proti generalni pogodbi

V bonnskem parlamentu je v sredo kancler Adenauer z daljšim govorom začel debato o ratifikaciji nemške generalne pogodbe in pogodbe o evropski obrambni skupnosti. S strastnimi besedami je zagovarjal predvsem tiste točke pogodbe, o katerih verjetno sam najbolj ve, da nemškemu narodu niso v najbolj korist. S tem v zvezi je tudi izjavil, da "zapadu ni prisojati, da bi se odrekel svojim pravnim položajem, ki si jih je pridobil z brez-pogojno nemško kapitulacijo, dokler Zvezna republika ni nedvoumno izjavila, da je pripravljena na obrambo zapada." Z drugimi besedami povedano to lahko pomeni, da mora nemški narod biti pripravljen, v slučaju vojne kot prvi iti umirati za "zapadne" interese. To pa je precejšnja zahteva, ki jo Adenauer stavlja svojemu narodu.

V sledeči debati so se koalicijske stranke, to so Adenauerjeva Krščansko-demokratska unija, Svobodna demokratična stranka in Nemška stranka, izjavile preko svojih govornikov za odobritev generalne in evropsko-obrambne pogodbe. Govornik socialdemokratske opozicije Karel Schmid pa je razčlenil vso puhlost obeh pogodb ter razložil, zakaj nemški socialisti ne morejo soglašati z njima od-nosno glasovati za njuno odobritev. Schmid je označil Adenauerjevo trditev, da predstavlja obe pogodbi oziroma njuna ratifikacija pomemben mejnik v nemški zgodovini, kot popolnoma pravilno, "kardinalno vprašanje pri tem pa je, ali gre za nov začetek, ali pa naj pogodbe predstavljajo krono politiki, ki se je začela leta 1945 in ki jo nemški socialisti ne morejo odobravati. Enotnost Evrope, o kateri je govora v obeh pogodbah, ne sme iti na račun Nemčije in nemškega naroda."

S pogodbo o evropski obrambni skupnosti Nemčija ne postane član atlantskega pakta, ki pa bo s svoje strani imel pravico odločati o nemških vojaških enotah; s tem "ostane Nemčija predmet višjih odločitev, brez da bi sama lahko sodooločala." Garancije, ki sta jih dali Anglija in ZDA ostalim državam evropske obrambne skupnosti za slučaj, da bi se Nemčija hotela kdaj izločiti iz te skupnosti, po mnenju nemških socialistov niso nič drugega, kot neko novo zavezništvo proti Nemčiji. Poleg vsega tega pa generalna pogodba Nemčiji ne daje nobene večje varnosti kot je obstojala pod zasedbenim statutom. Poslanec Schmid je ostro nastopil proti koalicijskemu geslu, češ da ima Nemčija samo dve možnosti orientacije: Vzhod ali Zapad. "Je tudi še tretja možnost, je izjavil, in sicer sodelovati z Zapadom v takih oblikah, da se Vzhod ne more čutiti ogroženega. Treba je pritegniti vsa možna sredstva, ki bi bila v stanju, da pripomorejo k zedinjenju velikih štirih o vprašanju enotne

Nemčije. Zato je treba prav sedaj podvzeti vse za sklicanje štiristranske konference."

Debato so nadaljevali in zaključili predvčerajšnjim. Govornik KP Nemčije je govoril samo svojim strankinim pristašem, ker so vsi ostali poslanci med njegovim govorom zapustili dvorano. Po končani debati, med katero so socialisti še enkrat ugotovili, da bi ratifikacija pogodb samo otežkočila zedinjenje obeh

Nemčij, so besedila pogodb izročili pristojnim parlamentarnim pododborom, ki imajo sedaj čas do jeseni, da jih proučijo in jih potem parlamentu spet predložijo. Končno je bil sprejet še predlog socialdemokratske opozicije, naj zvezna vlada naprosi zapadne sile, da čimprej povabijo Sovjetsko zvezo na štiristranske razgovore o vsenemških volitvah in nemški enotnosti.

Zaveznitvo proti interesom Slovencev

Pri zadnjih občinskih volitvah na Tržaškem ozemlju je zmaga slovenska lista tudi v Nabrežini pri Trstu. Pred dnevi so v tej občini na seji novoizvoljenega občinskega sveta volili župana in ostali odbor in bi bilo pričakovati, da bodo v občinsko upravo izvoljeni ljudje, ki bodo z vsemi močmi skrbeli za dobrobit Slovencev. Toda na seji je prišlo drugače, kajti predstavniki tako imenovane Slovenske demokratske zveze, ki so bili prav tako izvoljeni na listi slovenske skupnosti, so na seji izdali program te liste, izdali svoje volilce, ko so se povezali s kominformovci, da bi tako prišli do vodečih mest v občinskem odboru.

O tem izdajstvu je zapisal "Slovenski poročevalec", da je toliko večje in podležje zaradi tega, ker je samo velika politična zrelost in narodna zavest predstavnikov ostalih slovenskih skupin preprečila, da to izdajstvo ni šlo v izključno korist italijanske iredente.

Na seji bi morali namreč izvoliti župana, za katerega sta kandidirala dr. Jože Škrk in predstavnik SDZ Josip Terčon. Pri prvem glasovanju je Škrk dobil 10 glasov, Terčon pa 8 (dva glasova so zanj že pri prvem glasovanju oddali kominformovci). Ker nihče ni dobil absolutne večine, bi pri ponovnem glasovanju zmagal oni, ki bi dobil največ glasov; v primeru, da bi dobila oba enako število glasov, pa bi conski svet postavil občini komisarja. Tik pred drugim glasovanjem je predstavnik kominformovcev izjavil, da bo njegova skupina glasovala za Terčona, kar je pomenilo, da bosta oba kandidata dobila enako število glasov in občina komisarja, ki bi brez dvoma izhajal iz najbolj iredentističnih vrst. Zaradi tega so predstavniki ostalih slovenskih skupin sklenili, da bo eden od njih oddal svoj glas za Terčona ter s tem preprečil imenovanje komisarja. Na ta način je bil Terčon izvoljen za župana.

Predstavniki Slovenske demokratske zveze so se kominformovcem oddolžili tako, da so v ožji občinski odbor izvolili nekaj njihovih pristašev, medtem ko v ta odbor ni bil izvoljen niti eden od predstavnikov ostalih slovenskih skupin.

Po volitvah je predstavnik ostalih slovenskih skupin dr. Škrk ožigosal izdajstvo predstavnikov Slovenske demokratske zveze in poudaril, da jim slovensko prebivalstvo nabrežinske občine ni oddalo glasov zato, da bi paktirali s kominformovci, ki na Tržaškem ozemlju predstavljajo peto kolono italijanskega imperializma, temveč zato, da bi branili program liste slovenske skupnosti, predvsem pa odločilno stališče do ohranitve Tržaškega ozemlja. Izdajstvo programa Liste slovenske skupnosti je nov izvoljeni župan potrdil tudi s tem, da ni hotel dati na glasovanje resolucije proti londonskim sklepom in proti vključitvi tržaške radijske postaje v italijansko radijsko omrežje.

"Primorski dnevnik" v uvodnem članku "Izdajstvo v Nabrežini" naglašja, da je treba to izdajstvo še bolj obsoditi radi tega, ker so predstavniki Slovenske demokratske zveze razbili enotnost liste slovenske skupnosti prav v tisti slovenski občini angloameriške cone Tržaškega ozemlja, ki je narodnostno najbolj ogrožena in so se prav v tej občini povezali z najbolj perfidnimi sovražniki slovenskih narodnih pravic na Tržaškem in z najbolj nevarnim nosilcem italijanskega iredentizma.

Demonstracije dunajskih trgovskih nameščencev

Nedavno je vrhovno upravno sodišče razveljavilo dvoje uredb — eno dunajsko in eno tirolsko — o predpisanih časih, ob katerih je dovoljeno, da so trgovine odprte oziroma ob katerih morajo biti zaprte. Ti dve uredbi sta predvsem šteli dela prosti čas trgovskih nameščencev, po mnenju trgovcev, ki so izposlovali pri vrhovnem sodišču razveljavljenje obeh uredb, pa sta bili nezakoniti. Temu mnenju se je pridružilo tudi sodišče in jih dejansko razveljavilo. Jasno, da so trgovci, in to predvsem veliki, takoj hoteli izkoristiti omenjeno razsodbo v prid svojih profitov in v škodo trgovskih nameščencev. Skušali so zadržati trgovske nameščence, da bi jim ostali dalj časa v trgovinah, da bi trgovine na ta način lahko bile dalj časa odprte in bi se na račun podaljšane delovnega časa trgovskih nameščencev povečal profit. Poněkod pa so hoteli celo prelomiti "prosto nedeljo", kar je bilo predlagano tudi že s strani Zvezne trgovske zbornice.

V torek tega tedna se je po časopisnih poročilih zbralo blizu 15.000 dunajskih trgovskih nameščencev, da demonstrirajo proti poskusom podaljšanja delovnega časa, zlasti pa proti ukinitvi "proste nedelje", ter da se borijo za ohranitev svojih socialnih pridobitev. Z demonstracije se je najprej zglasila desetčlanska delegacija na Dunajski trgovski zbornici, kjer je pod vtisom mogočne demonstracije trgovskih nameščencev dobila zagotovilo, da ostanejo dunajske trgovine preko poletnih mesecev zaenkrat v sobotah popoldne zaprte ter

Zapadne sile so odgovorile

V svojem odgovoru, ki so ga vlade Velike Britanije, Francije in ZDA v četrtek izročile sovjetski vladi na njeno noto z dne 24. maja, ki se tiče ustanovitve komisije za proučevanje možnosti o vsenemških volitvah, je predlog, naj se štiri velesile čimprej sestanejo na skupni konferenci.

Zapadne sile očitajo Sovjetom, da so s svojimi nedavnimi ukrepi na demarkacijski črti razcepitve Nemčije še bolj poglabili, ker njihovi ukrepi onemogočajo prebivalcem Zapadne Nemčije, da stopijo v stik s svojimi rojaki onstran demarkacijske črte. Ti ukrepi pa nikakor niso v skladu z večkrat podano izjavo o sovjetski želji po združitvi obeh Nemčij.

Na omenjeni konferenci bi se morale štiri velesile načelno zediniti o potrebi, da se izvršijo vsenemške volitve na temelju svobodne odločitve nemškega naroda. Komisija, ki naj proučuje te možnosti, bo lahko samo tedaj uspešno delovala, če bo sestavljena iz nepristranskih članov in bo imela prosti dostop v vse dele Nemčije, to se pravi, da se bo lahko povsod po svoji volji prosto gibala ter da ji bo to tudi vsestransko zagotovljeno. Končno bo na konferenci treba tudi proučiti, kakšne garancije in pravice naj uživa na osnovi svobodnih volitev izvoljena vsenemška vlada vse dotlej, dokler ne pride do po mnenju zapadnih sil potrebnih enakopravnih razgovorov med vsenemško vlado in zavezniki iz vojne o nemški mirovni pogodbi.

Kartum. — Vodja sudanske neodvisne fronte Abdel Rahman Mahdi paša je poslal v Aleksandrijo svojega nečaka Fadila el Mahdija, da bi se tamkaj sešel s predsednikom nove egiptovske vlade Sira pašo in mu razložil stališče sudanske neodvisne fronte. Fadil el Mahdi je vodil tudi sudansko delegacijo, ki je bila maja in junija na obisku v Kairu, da bi vzpostavila prvi stik z egiptovsko vlado.

Spor med degolisti

Ze v zadnji številki smo kratko poročali o pojavu neenotnosti v vrstah francoskih degolistov, katerih znaten del noče več soglašati z diktatorskim ravnanjem strankinega vodstva. Po poročilih iz Pariza se ta razkol vedno bolj zaostrojuje in je le vprašanje časa, kdaj bodo nezadovoljni poslanci in senatorji zapustili svojo stranko in ustanovili lastno parlamentarno skupino. Nekatera poročila vedo celo povedati, da je bila ta nova parlamentarna skupina sestavljena že včeraj in da jo vodijo general Pierre Billotte, podpredsednik narodne skupščine, Andre Godin in pariški poslanec Edmond Barrachin. Ako so ta poročila, ki ob zaključku naše redakcije še niso potrjena,

resnična, potem je doživel de Gaulle s svojim gibanjem silen udarec: njegova skupina, ki je imela doslej največje število poslancev v skupščini, je čez noč padla kar na peto mesto!

Kakor pa spor med degolisti škoduje lastnim pristašem, tako je le v korist nasprotnikom, kar se je pokazalo tudi že v skupščini, kjer si je ministrski predsednik Pinay samo na račun nenenotnosti degolistov utrdil svoj položaj na vladi vsaj do oktobra, ko bo parlament začel svoje jesensko zasedanje. Ko so namreč glasovali o zaupnici vladi, ki jo je Pinay stavil v vprašanju mezd, je del degolistov glasoval za vladni predlog in tako pomagal preglasovati svoje lastno vodstvo

Konferenca držav - članic Schumanovega načrta v Bonnu

Bonn. — Uradno se je izvedelo, da se bo konferenca namestnikov zunanjih ministrov šestih držav, članic Schumanovega načrta, začela v Bonnu proti polovici tega meseca z namenom, da se izbere sedež visoke oblasti tega načrta.

Konferenca zunanjih ministrov omenjenih držav, ki bi morala biti 10. julija v Parizu, je bila odložena na poznejši čas in bo verjetno šele v septembru.

Na VII. koroškem festivalu v Guštanju

Pretekli teden je bil na osvobojenem ozemlju Koroške v Guštanju VII. koroški festival, ki se je končal v nedeljo, dne 6. julija. Prireditvam v nedeljo, ki so pokazale razvoj in napredek gospodarskega in kulturnega življenja na svobodnih koroških tleh, je prisostvovalo tudi preko 100 koroških Slovencev iz Avstrije.

Z izjemo večjih mest je Guštanj gotovo eden najpomembnejših krajev v Sloveniji. Jeklarna v Guštanju je znana po vsej Jugoslaviji in preko nje. Podjetje predstavlja veliko gospodarsko središče. Tako središče pa je zahtevalo tudi kulturno ustanovo, gimnazijo in na Ravnah so letos obhajali že četrto veliko maturo. V Guštanju-Ravnah slovi tudi študijska knjižnica in čeprav je bila ustanovljena šele pred nekaj leti, ima že lepo zbirko najrazličnejših knjig, revij in časopisov, skoraj 2000 zvezkov. Pred kratkim se je pridružila omenjenim ustanovam še ena zelo pomembna za bodoči gospodarski in kulturni razvoj ne le Guštana, marveč celotne Mežiške doline in širše okolice, namreč tehniški muzej. V ostalem pa Guštanj raste, številne nove stavbe, že dograjene in v gradnji, pričajo enako o hitrem razvoju in razmahu kraja in kdor je Guštanj videl pred vojno, ga danes skoraj ne bi več prepoznal.

O vsem tem smo se koroški zamejski Slovenci preteklo nedeljo lahko sami prepričali, ko smo preživeli v Guštanju lep dan, kakor svoji med svojimi. Škoda je bilo samo, da nas je večina dospela na prireditve šele v pozni dopoldanski uri, ko je bil velik del sporeda s pomembnimi govori že končan. Le nekateri, med temi podpredsednik SFZ tov. Janko Ogris, so prispeli pravočasno in je tako imel tovariš Ogris priloznost, da se je na festivalu oglašil k besedi in v imenu zamejskih koroških Slovencev med drugim poudaril potrebo po naši skupni kulturni povezavi, ker mi smo tisti del slovenskega naroda, o katerem je pisatelj zapisal: Umreti nečelaj Zamejski koroški Slovenci nočemo umreti in se zato borimo za svoje pravice. Ničesar ne zahtevamo, kar bi bilo v škodo našim sodeželanom. Zahtevamo samo, da nam priznajo enakopravnost na vseh področjih tako v uradih, šolah itd. Radevolje prožimo roko našim sodeželanom drugega jezika in hočemo z njimi živeti v miru, toda le na podlagi enakopravnosti.

Pravnosti pa nočemo kupiti s tem, da bi prodali našo narodno zavest in postali odpadniki. Zvesti hočemo ostati našemu narodu, naši materni govorici in vsemu, kar smo podedovali po naših prednikih. Pri tej borbi pa prosimo vas bratje v svobodni domovini, da nas podprete.

V vrsti nastopov kulturnega in športnega značaja je vsakdo mogel videti in spoznati, kako veliko kulturno delo vrše kulturni delavci v Guštanju in širši okolici. Videli smo, kaj lahko doseže smotno vodstvo in vztrajno delo tudi med preprostim ljudstvom.

Sprejem zamejskih Slovencev v Guštanju je bil od ljudstva, predstavnikov javnega kulturnega in gospodarskega življenja nad vse prisrčen in topel. Številni znanci iz prejšnjih dni in tudi mnogi sorodniki so takoj navezali stike z nami in hitro so se izmenjavale misli o našem žitju in bitju tu in tam.

Koroški Slovenci smo prinesli številnim množicam na festivalu v Guštanju v dar našo vedno lepo, iz domačih tal vzraslo, koroško

Pojasnilo in zahvala

Na številna vprašanja naših bralcev iz Roža, kako je mogoče, da je bil naš odgovorni urednik obsojen zaradi članka „Žrtve — Einspieler Lekš in tovariši“, odgovarjamo, da je bil, kakor je razvidno iz obsodbe, obsojen le po tiskovnem zakonu, ker je po mnenju sodišča zanemarjal potrebno skrbnost, ne pa zaradi žaljenja časti, zaradi česar je bil prvotno tudi obtožen. To pa zaradi tega ne, ker je sodišču sporazumno s piscem članka povedal ime pisca, ki je bil s svoje strani pripravljen, da nastopi resničen dokaz za težko obremenilne trditve. Zakaj tožitelj dr. Jungfer proti piscu, katerega ime mu je bilo znano, v zakonitem roku ni vložil tožbe, nam ni znano.

Hkrati se zahvaljujemo vsem, ki so iz lastnega nagiba darovali uredništvu prostovoljne prispevke za plačilo sodnijskih stroškov in denarne globe in tako pokazali svojo povezanost s svojim listom.

Uredništvo

slovensko narodno pesem. Kmalu po prihodu so naši pevci, živahno pozdravljeni, nastopili. Moški zbor, sestojec iz 27 pevcev iz Pliberka, Št. Vida v Podjuni in Radiš, je pod vodstvom Zdravka Hartmana ob najboljšem razpoloženju množic in pevcev samih prav dobro predvajal šest pesmi. Iz srca in z občutkom zapeta pesem je našla globok odmev v množici in dolgotrajen ter živahen aplavz je bil za naše pevce najlepša nagrada.

Festival, ki je bil zamišljen kot delavsko-kmečki praznik, sta počastila s svojo navzočnostjo tudi minister tov. Franc Leskošek,

predsednik Sveta za industrijo, in tov. inž. Pavle Zavarcar.

Popoldne se je razvilo prisrčno in neprisljano ljudsko veselje z godbo in ljudskim rajanjem. Vmes pa so naši fantje vztrajno in nenehno prepevali in so bili čisto središče velike družabne prireditve. V napitnicah so se izmenjavale misli, ki so izražale neločljivo našo narodno, kulturno in krvno povezanost z vsem slovenskim narodom.

Koroški festival v Guštanju je bil za vse zamejske koroške Slovence doživetje, ki bo ostalo vsem v lepem in trajnem spominu.

Naše kmečko gospodarstvo in nove agrarne cene

S prvim julijem tega leta so stopile v veljavo nove cene za one kmetijske pridelke in ona produkcijska sredstva, za katera so uradno od zgoraj za celotno državo določene enotne cene. Dočim so bile cene za krušno žito, mleko, koruzo, milokorn in oljne tropine v zadnjih tednih že jasne, je o cenah umetnih gnojil prinesel nekoliko jasnosti šele „Kärntner Bauer“ v svoji zadnji številki, ko navaja naslednje cene: tomaževo žlindra 69.50 šil., superfosfat 85.— šil., kalijeva sol 73.— šil.

Osnovni namen te ureditve agrarnih cen naj bi bil — tako so govorili — pobuda za dvig kmetijske proizvodnje v Avstriji, s tem pa za znižanje dragega uvoza živil iz tujih držav. To nujnost je narekovala ukinitve cenovnih pošiljk krmil in gnojil v okviru Marshallovega plana.

Avstrija je v kmetijski proizvodnji naravno razdeljena na ravninski žitorodni in na alpski živinorejski predel. K zadnjemu spada tudi Koroška.

Danes lahko damo bežen pregled položaja, v katerega je spravila nova ureditev koroško kmetijstvo. Vsled povišanja cen mleku in žitu je na podlagi tržne zmogljivosti koroškega kmetijstva (v povprečju 1945—1949 so koroški kmetje prodali okoli 3.513 ton krušnega žita in okoli 34.550 ton mleka letno) pričakovati, da se bo njegov dohodek povečal za okroglo 8.316.200 šil. Temu nasproti pa bi se (spet na povprečju potrošnje zadnjih let) povečali izdatki za gnojila in krmila za 19.092.368 šil. To se pravi, da bo koroško kmetijstvo vsled nove ureditve utrpelo 10.776.169 šil. izgube.

Pri tem pa je treba še posebej poudariti, da bo škoda gorskih kmetov in onih, ki zaradi zaozalosti v proizvodnji že prej niso prišli na svoj račun, še mnogo večja. Žita ne bodo imeli naprodaj in zaradi nizke močlosti ne pokrijejo stroškov proizvodnje mleka. Ostali pridelki pa imajo ceno, ki se ravna po povpra-

ševanju in ponudbi in ki je za nje vedno neugodna. Mraz in suša pa sta odvzela še zadnje bore izgleda na dobro letino. Vsled takih okoliščin na strani gospodarskih dohodkov ne bodo v stanju, v toliki meri kupovati obratna sredstva, kot so gnojila in krmila. Pridelki na polju in travnikih bodo pričeli padati in krmiska osnova za živino vidno krčiti. Denarja za nakup dragih krmil pa bo vedno manj.

Ob takem nesorazmerju postaja očitno, da so nove agrarne cene sprožile med pretežno večino koroških kmetov nevarno krizo, ki že danes meče svoje zle sence na druge panoge narodnega gospodarstva. Za predele in za kmete Koroške, ki so s strani pristojnih krogov desetletja doživljali v pospeševanju kmetijstva stalno zapostavljanje, pri obveznostih pa dvojna in trojna bremena, pa utegne ta kriza povzročiti gorje, ki se ga danes niti prav zavdati ne moremo. **Ti predeli so naša Zilja, Rož, Cure in Podjuna, ti kmetje pa so predvsem slovenski kmetje.** Za časa vojne in v prvih povojnih letih so morali nositi brez usmiljenja najtežja gospodarska bremena, v času konjunktne pomoči in pospeševanja kmetijske proizvodnje pa so bili deležni samo tretjega, v veliko primerih celo samo petnajstega dela skrbi, ki se je posvečala veleposestnikom in kmetom v drugih predelih. Najboljši primer že sedaj obupnega stanja po naših vaseh je, da je „eksekutor“ v njih postal stalni gost, ki rubi, kar mu pride pod roko in ne vpraša, kakšni so bili dejanski dohodki kmetov.

Danes zaseda v Celovcu občini zbor Kmetijske zbornice in razpravlja tudi o problemih, ki so nastali vsled enostranske ureditve agrarnih cen. Od njega kot svojega predstavnika pričakuje naše težko preizkušeno kmečko ljudstvo, da bo sprožil odločne ukrepe, ki bodo vsaj do neke mere odgovarjali stanju po naših vaseh in dali ustrezne pogoje za zboljšanje, ne pa za poslabšanje položaja naših vasi.

Sovjetski jubilej

Sovjetska diplomacija si je v mednarodnih ustanovah priborila že pravo prvenstvo v uporabljanju tako imenovanega veta. Posebno v Varnostnem svetu, kjer že več let „kraljuje“ sovjetski zastopnik Jakob Malik, je to prvenstvo posebno očitno, kajti na zadnji seji, ko so razpravljali o ameriškem predlogu, po katerem naj bi zavrnili znano sovjetsko gonjo o bakteriološki vojni na Koreji, se je Malik petdesetih poslužil pravice veta.

Ameriški delegat Ernest Gross je napadel ruske voditelje, ki so prišli na dan z očitki o bakteriološki vojni, jih imenoval vojne pobudnike in zatrdil, da je njihova kampanja sovražstva naperjena proti Združenim narodom. Potem ko je zahteval, naj Varnostni svet obvedo sovjetske obtožbe, je Gross dejal, da bo ameriški predlog otežkočil ruski vladi nadaljevanje kampanje glede bakteriološke vojne ter jim dal razumeti, da se je treba vrniti v razorožitveno komisijo OZN ter izdelati načrt za zmanjšave oborožitve velikih sil.

Sovjetski delegat Jakob Malik je nato izjavil, da se razprave o ameriškem predlogu ne bo udeležil in da se bo poslužil veta. Ponovil je, da brez udeležbe Kitajcev in Severnokorejcev razprava ne bo legalna, ter je znova zavrnil predlog o preiskavi Mednarodnega Rdečega križa v zvezi z bakteriološko vojno. Mednarodni Rdeči križ je Malik imenoval švicarsko narodno organizacijo, „ki je svojčas-

z lastnim plaščem pokrila Hitlerjeve vojne zločine.“

Ko je sovjetski zastopnik naznanil, da bo vložil proti temu predlogu veto, sta nastopila proti njemu holandski zastopnik in zastopnik Grčije, ki sta vnovič ožigosala sovjetsko prakso v razširjanju laži o Združenih narodih in o poveljstvu Združenih narodov na Koreji.

Na robu prepada

Nennijevo informbirojsko glasilo „Avanti“ je zašlo v gnotne težave, dasiravno prejema prostovoljne prispevke in subvencije. Naklada tega Nennijevega glasila je padla na 2000 izvodov dnevno, medtem ko prodajajo hkrati v Rimu „Messaggero“ v dnevni nakladi več kot 90.000 izvodov, ko ima „Tempo“ naklado več kot 70.000 izvodov in „Giornale d'Italia“ več kot 50.000 izvodov.

Vodstvo Nennijeve informbirojske stranke je, da bi nekako izboljšalo gnotni položaj svojega glasila, zamenjalo uredniški odbor, poslancu Guido Mazalliju, ki je postal predsednik upravnega odbora pa je dala široka pooblastila. Vrhu tega je časopis sprožil novo akcijo za zbiranje prostovoljnih prispevkov. Potrebuje še 150 milijonov lir.

Kakor se je zvedelo, se tudi informbirojska generalna konfederacija dela bori z velikimi

PO ŠIRNEM SVETU

Beograd. — Pred nekaj dnevi so na Oaklandu na Novi Zelandiji odprli razstavo umetniških fotografij iz Jugoslavije. Razstavo so predtem odprli tudi v Sidneyu, Melbourneu in Zapadni Avstraliji. Pri otvoritvi razstave v Oaklandu je bilo navzočih kakih 300 oseb. V prvih treh dnevih si je ogledalo razstavo nad 2000 obiskovalcev.

New York. — Da bi podprle raziskovalno delo mnogih organizacij, ki se ukvarjajo z medicinskimi raziskavanji, so odobrile ZDA 2.188.699 dolarjev. Ta denar bo razdeljen v 249 nagrad. Univerze, bolnišnice in druge ustanove ga bodo porabile za proučevanje raka, bolezni srca, slepote in nalezljivih bolezni.

Tel Aviv. — Uradno so sporočili, da je izraelska vlada prepovedala glasilo KZ Izraela „Kol Ham“, ker je prekršilo določbe vojaške cenzure. Prepoved velja za osem dni. V Izraelu je še uvedena vojaška cenzura, ki ima namen, preprečiti objavljanje poročil vojaško-strateškega pomena.

Pariz. — Dve kmečki parlamentarni skupini — republikanski center kmečke in socialne akcije ter socialna unija — sta sklenili, da se bosta združili in ustanovili novo neodvisno kmečko skupino. Nova skupina bo imela 46 narodnih poslancev.

Indija posreduje na Koreji

Zunanji minister kitajske vlade Ču En Laj je zahteval od predsednika indijske vlade Nehruja, naj še nadalje posreduje za sklenitev premirja na Koreji. Kakor se je zvedelo iz dobro poučenih krogov v New Delhiju, je izročil predsedniku Nehruju ta novi kitajski poročil nekdanji indijski veleposlanik na Kitajskem dr. Panikar, ki se je pred tremi dnevi vrnil iz Pekinga v Delhi. Zunanjepolitični odbor indijskega parlamenta je minuli ponedeljek proučeval Ču En Lajevu ponudbo.

Uradni predstavnik indijske vlade ni hotel niti potrditi niti zanikati te vesti. Omejil se je zgolj na izjavo, da je veleposlanik Panikar „zares izročil“ Nehruju neko Ču En Lajevu poslanico.

Avstrija bo najmočnejše zastopana na zagrebškem velesjemu

Dasi je do otvoritve zagrebškega velesesja še dva meseca, so vsi razstavniki v novem in starem delu velesesja že popolnoma zasedeni. Vsak dan pa prihajajo nadaljnje prijave na organizacijsko vodstvo velesesja, toda nihče ne more več dobiti prostora. Poslednji napor so bili izvršeni, da bi dali nove prostore razstavljalcem iz Guatemale, Kostarike in Grčije, zato pa so morali že nekaterim domačim izvoznikom določiti manjše površine.

Iz tujih držav bo največ razstavljalcev iz Avstrije in sicer 152, iz Nemčije jih bo 100, iz Italije 44, iz Anglije 16, nadalje pa bodo razstavljali v večjem številu iz Belgije, Holandije, Švice, ZDA, Francije in Trsta. Samo iz Nemčije in Avstrije bo letos več razstavljalcev, kakor jih je bilo lani vseh skupaj iz tujine. Letos bodo razstavljene uradne kolekcije Francije, Avstrije, Belgije, Italije, Gvatemale, Kostarike in Grčije. Razstavljalcem bo letos na razpolago doslej največja površina — 20.000 kvadratnih metrov — trikrat več kakor na prvem velesesju leta 1947.

finančnimi težavami. Pred kratkim ni mogla izvesti določenih bančnih transakcij v znesku dveh milijonov lir.

Notranje ministrstvo je vzelo potno dovoljenje poslancu KP Italije Griecu, ki ga je pred kratkim obtožilo rimsko sodišče, da je žalil Italijo v članku, ki ga je objavila moskovska „Pravda“. Iz istih razlogov so pred kratkim odvzeli potno dovoljenje tudi tajniku italijanske generalne konfederacije dela Di Vittorio.

Kakor se je zvedelo, pregleda sedaj italijanska vlada natanko vse članke, ki so jih italijanske politične osebnosti objavile v sovjetskem tisku, med katerimi je tudi precejšnje število člankov Togliattija, Longa in Secchia. Ni izključeno, da bo notranje ministrstvo izročilo sodišču tudi te osebnosti zaradi žalitev v člankih, objavljenih v sovjetskem tisku.

KOLENDAR

Sobota, 12. julij: Mohor in Fortunat
Nedelja, 13. julij: Anaklet
Ponedeljek, 14. julij: Bonaventura
Torek, 15. julij: Vladimir

SPOMINSKI DNEVI

12. 7. 1863 — Veliki vezir Kara Mustafa je začel oblegati Dunaj — 1944 Patulje Vzhodnokoroškega odreda napadle pri Sv. Ožboltu nemško patroljo in jo nagnale.
13. 7. 1920 — Zažgan Narodni dom v Trstu — 1944 Napad na postojanko Landwache na Kočuh.
14. 7. 1789 — Začetek francoske revolucije — 1789 Rojen jezikoslovec Fran Metelko, ki je sestavil „metelčico“ — 1795 Umril v 39. letu starosti Anton Linhart, pisec prve zgodovine Slovencev — 1889 Mednarodni delavski kongres v Parizu, ki je določil 1. maj kot vsakoletni praznik delovnega ljudstva vsega sveta — 1905 Umril v Novem mestu pisatelj Janez Trdina — Od 14. do 30. VII. 1944 Koroške partizanske enote izvedle razne akcije in spopade z Nemci, uničile in ranile več sovražnikov, pretrgale telefonske zveze in zaplenile mnogo orožja in municije.
15. 7. 1945 — I. Kongres Osvobodilne fronte v Ljubljani.

KOTMARA VES

Spet hočemo od nas nekaj poročati in sicer to, da smo preteklo nedeljo praznovali pri Pušniku v Št. Kandolfu vesel dogodek. Ta dan sta namreč v sredi sorodnikov in znancev obhajala Eli Waldhauserjeva in Pepi Güttler svatovščino. Cerkevne poročne obrede je opravil v kotmirški cerkvi gospod župnik Repnik, nato pa so se gostje z mladim parom podali v gostilno k Pušniku v Št. Kandolf, kjer so obhajali poročno slavnost. Pravi, da je bilo na svatovščini zelo prijetno, kakor je vedno, kadar se naši ljudje zberejo, da prisostvujejo veselemu in pomembnemu dogodku v življenju, ki ga doživlja kateri izmed vaščanov. Na svatovščino so prišli med drugim razvedrilom do veljave tudi stari, lepi in udomačeni slovenski poročni običaji.

Mlada žena, Eli, je hčerka znane in narodno-zavedne Rutarjeve družine v Št. Kandolfu, ki je svoje narodno prepričanje dokazala tudi s trpljenjem, ker je bila v času nacističnega terorja preganjana in izseljena. S stotimi koroških slovenskih družin je delila grenko usodo pregnanstva v nemških taboriščih. Pepi je po poklicu mizar in zaposlen v Celovcu.

Eli in Pepi sta si ustanovila lastno ognjišče in skupno bosta delila srečne a tudi težke ure življenja na svoji življenjski poti. Želimo, da bi bilo njima naklonjenih mnogo sončnih dni na mnoga leta in njima polagamo z našimi čestitkami na srce, da bosta vzgojila tudi svoj naraščaj po vzorih, ki jih je ohranila in branila Rutarjeva družina za vsako ceno, to je v zvestobi in v zavesti pripadnosti k skupni slovenski narodni družini!

Zgornja vesca

Naše gospodarske skrbi in težave

Zaskrbljen se vsak dan ozira naš kmet proti nebu in ugiba, kdaj nam bo neki na nebu prijadral nad naše kraje zaželjeni oblak in nam prinesel blagodejnega dežja. Res strašno je uspeh kmečkega dela vezan na vremenske prilike. Naš kmet gara in dela, da je že ves onemogel, saj morata skoro povsod gospodar in gospodinja vse oskrbeti sama, ko nikjer ni dobiti poslova, ali pa jih kmet ne more plačati, ko je postalo kmetovanje na naših kmetijah tako nerentabilno. Pa se nam obetajo mnoga zvišanja, pa ne v dobro kmetu, ampak v prilog njegove nadaljnje obremenitve. Zvišal se bo zemljiški davek, prispevki za kmečko bolniško zavarovanje in v delu je kolektivna pogodba za kmečke delavce. Vse to je zvezano z višjimi izdatki naših kmetij. Kje pa naj ubogi naš kmet vzame vse te vsote, da bi mogel vse v redu plačati. Pa nas letos še pritiska suša, podjed (črv) nam dela ogromno škodo na njivah in travnikih.

Lani že je bila trda za krmo, letos obeta biti še trše. Sena se je pridelalo polovico manj kot lani, detelja, lucerna in zeleni posevki za krmo niso mogli dati pričakovane količine hranil za živino. Res s strahom in skrbjo gle-

damo v bodočnost. Če pa vprašamo pri merodajnih mestih, ali se bo dalo našim kmetom kakšne pomoči, pa povsod majo za glavami in pravijo da ni denarja. Ameriška pomoč pojema in z njo tudi pada zmogljivost avstrijskega gospodarstva.

Kam nas bo vse to pripeljalo? Kot se vidi, si bomo pač morali pomagati sami. Čeravno smo mi v Zgornji vesci daleč, tem bolj jasno vidimo sliko našega oziroma deželnega in državnega gospodarstva. Preveč imamo ljudi, ki hočejo živeti na račun drugih. Če je že nekaj bil kmet steber države, potem moramo reči danes, da ta steber še stoji in če bi državljanji Avstrije tudi v drugih poklicih tako delali in skrbeli, da se res vsak dan tudi nekaj naredi in ustvari, potem bi pa res tudi brez maršalovih denarjev dvignili avstrijsko gospodarstvo na zgledno višino. Tako je pa večina ljudi mnenja, da le dan mine in jaz svojo plačo dobim, drugo me ne briga. Ni povsod tako, toda veliko je takih. Treba bo spet zbuditi čut odgovornosti pri vsakem posamezniku in potem šele bomo lahko rekli, da bo na svetu boljše.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

Vabilo

Vabimo na koncert Akademskega pevskega zbora iz Ljubljane, pod vodstvom dirigenta Radovana Gobca, ki bo jutri, 13. julija 1952, ob 15. uri pri Pušniku v Št. Kandolfu pri Kotmari vesi.

Sodelujejo tudi združeni mešani zbori Slovenske prosvetne zveze.

Vstopnina za odrasle 4.—, za otroke 2.— šil.

Pokažimo z množično udeležbo ljubezen do naše lepe narodne in umetne pesmi.

Prisrčno vabi

Osrednji odbor

BILČOVŠ

Minuli teden se je smrtno ponesrečil posestnik in kolar Avgustin Radičnik, p. d. Zigmundič v Spodnji vesci. Hotel si je za zdravilo nabrati lipovega cvetja. Zlezal je po lestvi do cvetečih vej in naenkrat mu je tam postalo slabo in je z lestve tako nesrečno padel, da je kratko po padcu umrl. Pokopali smo ga v lepem pogrebu na pokopališču v Veljni vesi. V slovo mu je zapel naš moški zbor ob domu in na grobu. Naj počiva mirno in vsem preostalim naše sožalje!

Poročati imamo tudi še o dveh kulturnih prireditvah. Kljub velikemu delu in vročini so nas 15. junija obiskali pevci okteta „Slavček“. Lep je bil spored pesmi in naša slovenska melodija je zopet razveselila polno dvorano ljubiteljev naše pesmi. Koj v nedeljo navrh 22. junija pa nas je posetilo prosvetno društvo Gorjanci iz Kotmari vesi ter na našem odru uprizorilo lepo Finžgarjevo igro „Veriga“.

Vsi smo prišli ta dan na svoj račun. Gledalci so bili z igralci nadvse zadovoljni in tudi igralci so bili zadovoljni, ker je bil tudi obisk prireditve res lep. Tudi so nam kotmirski prosvetasti zapeli tako prisrčno, da se skoro nismo mogli ločiti. Še po prireditvi je hotelo občinstvo še in še slišati njihove lepe zapete pesmi.

CIRKOVČE

Preresnične so Prešernove besede v verzu: Odprta noč in dan so groba vrata... Tega so se zavedali mnogoštevilni žalni gostje, pogrebeci, ki so preteklo sredo položili na pokopališču v Nončji vesi Matevža Mlinarja k zadnjemu počitku. Šele enainštiridesletni Tevž je bil zaradi svojega mirnega, odkritega in poštenega značaja priljubljen pri vseh, zato mu je tudi tako številna množica izkazala zadnjo čast.

Tevž je bil sin ugledne Mlinarjeve družine v Cirkovčah. Pridno je pomagal pri delu

na obširni kmetiji in ga bodo zaradi njegove marljivosti in skrbnosti zelo pogrešali. V petek preteklega tedna se je naužil česnej in sicer dopoldne. Popoldne pa so imeli za malco kumarce v kislem mleku. Zaradi tega so nastale komplikacije in postalo mu je slabo. Poklicali so zdravnika, ki je odredil, da so ga prepeljali v bolnišnico v Celovec. Toda tudi v bolnišnici mu niso mogli pomagati in mrtvega so pripeljali na dom, kjer so ga položili na mrtvaški oder.

Ob pogrebnih obredih se je poslovil od Tevžja gospod prošt Trabesinger in spregovoril tolažilne besede. Pevci, pod vodstvom profesorja Mihelčiča, pa so zapeli žalostinke. Vsi številni znanci in prijatelji Mlinarjevih iskreno sočustvujejo s težko prizadetimi preostalimi in jim izrekajo odkrito sožalje.

PODJERBERK

V ponedeljek, dne 30. junija, smo ob številni udeležbi žalnih gostov zanesli na pokopališče k zadnjemu počitku Čudnika, ki je dosegel starost 85 let. Pokojni Čudnik je užival spoštovanje pri vseh, ki so ga poznali. Življenje mu je bilo delaven dan in še v ponedeljek prej je bil zaposlen v mlinu, kjer ga je naenkrat obšla slabost. Prenesti so ga morali domov in v soboto nato je za vedno zatislil oči.

Poleg truda zase in svoje se je udeleževal kot zaveden Slovenec tudi v javnem življenju. Bil je zastopnik v občinskem odboru in mnogo let tudi načelnik krajevnega šolskega sveta. Svoje javne funkcije je izvrševal vestno in v korist domače okolice.

Naj si spočije v miru, preostalim pa odkrito sožalje!

OPOZORILO

V dnevih od 1. do 12. avgusta 1952 bo v Kranju zanimiva

GOSPODARSKA RAZSTAVA

Na razstavo pričakujejo tudi obisk iz Koroške in so zaradi tega poslali posebno povabilo.

Kdor se želi razstave v Kranju udeležiti, naj se prijavi pri sekretariatu Slovenske kmečke zveze v Celovcu, Wulfengasse 15.

POŽAR V GOZDU NA ČEBRCU

Pretekli ponedeljek je nastal v gozdu na Čebrcu požar, ki ga je kotmirška požarna bramba s hitro akcijo omejila in končno pogasila. V letošnji trajni suši je v gozdovih na mestu skrajna previdnost, ker iz mnogih krajev beremo, da povzročajo ravno letos požari v gozdu velike škode.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopsij naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.

Beli mecesen

14

Pod Mokrico so pele sekire. Visoke smreke, vedno uprte v nebo, so v onemoglem obupu rušile vse pred seboj, kadar so padale na zemljo. Ko so jih obelili, so ležale kot neveste. Zunaj po dolini pa je pokrival zemljo globok sneg.

Pozno se je vračal Revež iz mesta, kjer je nabiral stare ure. „Mora se vrteti, mora se!“ je premišljal. „Zakaj se vrti zemlja, zakaj zvezde?“ Zadovoljno se smehljajoč je postajal.

„Težo jim moram vzeti in večno se bo vrtelo. Težo, to je tisto.“

Uprl je oči v jasno nebo nad seboj. „Potem bomo vedeli, kako gre do božja koleša.“

Pređen je začel gaziti navkreber, je zaslišal težko vzdihovanje in čuden jok, kakor bi vekala žival. Utihihnilo je in zopet pričelo. Tako je bil zatopljen v misli, da sprva ni hotel verjeti. „Vraga, mar prav slišim?“

„O... o... oh...“ se je oglasilo.

„Kdo pa je?“ Stopil je v tisto plat. Zgledal je v snegu žensko, ki je zgrešila pot. Posvetil je.

„Jeračeval!“

„Pomagajte!“

„Kako si pa ti sem zašla? Kaj pa ta fant?“ Začuden je gledal Revež fanta, ki je stal poleg in vlekel žensko za roko.

„Mo... oj je, mooj. Tak po... omagaj! Ubil me je.“ Vila se je v težkih krčih, po sencih je tekla kri.

„To je tvoja mati, a... a?“

„A ti, a ti!“ je s težavo izrekel fant.

Revež jo je vzdignil, toda hoditi ni mogla več. „Primi jo za noge!“ je ukazoval ter mu pokazal, kaj naj stori.

Počasi sta jo nosila po globokem snegu, tako se je vzpenjalo telo, da sta jo komaj obdržala.

Doma je Revež prižgal luč. Položila sta jo na slamo, kjer je nekoč stala krava, ki jo je prodal, ko je pričel kupovati ure in različno orodje.

„Kaj ti je ženska? Povej! Si žejna?“

„Voodel!“ je prosila z vidno slabejšim glasom. Le malo je pila. „U... bil me je.“

„Kdo te je ubil?“

Od bolečin ni mogla do besed. Fant se je spravil v kot in gledal nepremično v mater.

„Fej!“ je zastokala bolnica.

„Kje te boli?“

„Povsod, vse boli, tu notri.“ Kazala je na prsi in trebuh.

Revež je povsod roke. Ni vedel, kaj bi storil.

„Fej!“ je zopet siknila Jeračeva. Obraz se ji je spačil do groze. „Boooli... booli...“

Kmalu pa je utihnila in upirala oči v strop.

„Umrli bom.“ je zašepetala.

„Križ božji!“ je pomislil Revež. „Ti, teci po župnika!“ je dejal fantu.

„A a ti, aati?“ je bolesto jecljal fant in se ni ganil.

„Bebec je, bebec. To je rodila.“ se je zavedel Revež.

„Umazan je svet. Fej ga bodi.“ je šepetala bolnica. „Dejal je, da sem mu sina zvodila in me je tepel, tepel, uh, to boli, to peče.“

„Aati, aati.“ je ponavljal s čudnim glasom oni v kotu.

„Kdo te je tepel?“ je poizvedoval Revež.

„Goosopdar!“ Le zaječala je še, toliko, da se je slišalo. Potem se mu je zdelo, da je slišal: „Suval!“

Popravil ji je vzglavlje. Težko je soplja. Govoriti ni mogla več. Pene, s krvjo pomešane so tiščale na usta.

Vlil ji je v usta kapljico žganja. Svetlo ga je pogledala. „Revež.“ je šepetala sunkoma. „ti ga vzemi. Neumen je — ne je dosti.“

Izvelkel je od nekd stare cunje in jih namakal, da bi ji lajšal bolečine. Sunkoma so se ji dvigala prsa.

„Fej!“ — Stisnila je pesti in jih dvignila.

„Vsi so svinjel!“ je zakričala s strašnim glasom. V tem hipu se ji je ulila kri in glava je omahnila.

„Umrli je.“ je dejal Revež in pokleknil. Toda hitro je odskočil. Iz fanta je privrelo tako divje, da ga pretreslo. Na mater je planil in rjul. „A a ti, aati!“ Valjal se je in besnel.

Trgal si je srajco, grizel je roke in blazni glas je polnil bajto.

Nato je utihnil, se zavlekel v kot in stekle-

no buljil na truplo. Revež mu je položil roko na glavo. Fant jo je prijel in se ji dobrikal, kakor žival. Izvelkel je nekaj izza srajce in pomolil Revežu. Ko je ta pogledal pri luči, je videl, da so poselske bukvice, v katerih je bilo nekaj denarja in par suhih očišč. Bile so tiste, ki jih ji je Martin takrat nabral.

Še v tisti noči je šel Revež po župnika.

„Kaj boš z bebcom?“ ga je vprašal.

„Pri meni naj ostane, tako je prosila.“

„Čakaj, kako so ga že krstili. — Oh, čisto sem pozabil.“

Po pogrebu je vodil beba za roko domov, kajti skoro bi ga ne bil mogel odtrgati od jame. Prišedši v bajto ga je pogledal, ko se je oni splazil v kot.

„Vidiš, spet mi je pozabil povedati, kako si krščen. Pa bodi Boštjan! Boštjan!“

*

Stari Smrekar je previdno omrežil Lizo. Ni je vprašal, ko je naročal balo. Še manj jo je pogledal, ko so prišle v hišo šivilje in šivale ter pomerjale. Včasih se je Liza zasmejala: „Zakaj pa to, oče?“

„Boš že videla, da bo prav.“ je odgovarjal zvito in se ni spuščal v pogovore. Zdaj je vedela, čeprav ni hotela vedeti. Tako neslišno se je vršilo, da se ni mogla niti upirati. Kamor je prišla, so jo sumljivo pogledovali ter si mežikali.

Dokler je ni oče poklical popoldne k sebi. Zadovoljno si je mel roke. Očetovsko jo je nagovoril.

Zakon pri raznih narodih

Med značilnosti, ki ločijo narod od naroda, spada tudi način, kako si človek išče svojega življenjskega tovariša. Pri vsakem narodu nalezimo na posebne navade, ki so več ali manj povezane z njegovo kulturo, gospodarstvom in seveda klimatskimi razmerami.

Mnogomoštvo pri Tibetancih

Predvsem je treba ugotoviti dejstvo, da ima v tem pogledu zelo veliko in včasih odločujočo vlogo gospodarski činitelj. To trditev nam najbolje potrjuje način zakonskega življenja v Tibetu. Znano je, da je Tibet zelo siromašna dežela in da to siromaštvo še bolj povečujejo nešteti samostani, v katerih živi več kot četrtnina prebivalstva, hraniti pa jo morajo ostale tri četrtine. Zaradi že omenjenega prirodnega siromaštva in zaradi parazitskega življenja tolikih menihov je narodno bogastvo zelo majhno in zato potrebuje posamezna družina več delovne sile kot drugod po svetu.

To dejstvo se odraža tudi v zakonskem življenju in prav zato je v Tibetu razširjena poliandrija ali mnogomoštvo. Za vzdrževanje žene in njenih otrok so potrebni trije ali štirje in več mož. Kakor drugod izbira ženo možiki, tako ima v Tibetu ta privilegij ženska, razen tega pa še to prednost, da si ne izbere enega, temveč celo več mož.

Tudi poligamija ali mnogoženstvo ni samo domena muslimanov, ker jim to dopušča ali celo narekuje njihova vera, ampak je bila znana tudi v stari zgodovinski ali celo predzgodovinski dobi. Ponekod zaradi prepovedi civilnih oblasti, najpogosteje pa zaradi novih gospodarskih in socialnih razmer turški haremi izginjajo. Harem je dokaj draga zadeva in se danes nobenemu muslimanu niti ne sanja, da bi imel v svojem haremu sto ali več žena. To je bilo mogoče, ko se je vse bogastvo dežele skoncentriralo v rokah peščice „plemenitav“, ki so delali s svojimi podložniki, kar so hoteli.

Moderni haremi v ZDA

Zanimiv primer mnogoženstva opazamo danes v ZDA. S tem sicer ni rečeno, da vlada v tej deželi običaj mnogoženstva, toda kako naj imenujemo ono stalno menjavanje žena ali mož, ki ga opazamo v „višjih“ krogih ZDA, predvsem pa v krogih denarne ali vojaške aristokracije?

Muslimanski harem je sestavljen iz več popolnoma zakonitih žena enega moža. Ameriški zakon v „boljši družbi“ pa sestoji iz več žena, ki sledijo druga drugi z istim možem. Zaradi tega bi lahko tudi tak zakon imenovali „harem“, le s to razliko, da je ta harem časovno razdeljen. Ne moremo seveda trditi, da je stalno menjavanje žena ali mož postalo že splošno pravilo, toda statistični podatki kažejo, da bodo — če se postopek nadaljuje s to brzino — kmalu v manjšini tisti zakoni, kjer živita dva zakonca od svoje poroke pa do smrti brez razporok in ponovnih porok.

Epidemija razporok

Da se je „epidemija“ razporok in vsega, kar je s tem v zvezi, razširila iz Amerike tudi po Evropi, nam dokazujejo razni poluradni podatki, ki trdijo, da je n. pr. v Italiji 42 odstotkov zakonov, ki so „zreli“ za ločitev. Ker je v Italiji civilna ločitev zelo težka in tudi zelo draga in ker je cerkvena ločitev nemogoča, nam ti podatki samo potrjujejo že staro trditev, da vladajo v velikem delu takozvanih „idealnih zakonov“ nezdrave razmere. Stanje v Franciji, Nemčiji in drugih zapadnih državah se bistveno ne razlikuje od stanja v Italiji.

V primitivnejših in siromašnejših krajih velja še danes pravilo, da „kandidati“ za bodoče zakonsko življenje nimajo pri poroki skoraj nobene besede, ampak odločajo o njihovi usodi njihovi starši ali varuhi. V Evropi so ti primeri zelo pogosti predvsem v Španiji in južni Italiji. Starši se dogovorijo med seboj in otro-

ci — ženin in nevesta — morajo sprejeti izvršeno dejstvo. Le kak izredno drzen mladenič se temu upre tako, da ugrabi svojo izvoljenko in konča zaradi tega pred sodiščem in v zaporu. Takih primerov smo imeli v zadnjih letih precej v južni Italiji in Grčiji.

Edino pravi način

Razne agencije za sklepanje poznanstev in porok, razne poročne posvetovalnice in posredovalnice, ki smo jih imeli pred vojno tudi pri nas in ki še danes bohotno cvetejo po zadnjih državah, so v večini primerov skrita prostitucija. Vse te ustanove ne morejo odtehtati starega, preizkušenega in edino pravega načina, da se namreč dekle in mladenič spoznata in sporazumeta svobodno, brez posredovanja in tujega vmešavanja. Človeška družba ima nasproti njim le eno dolžnost, da jim namreč zakon materialno omogoči. Tako je tudi načelno stališče socialistične družbe.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Sobota, 12. julij:

6.10 Za kmetijstvo — 7.15 Pestre melodije — 8.45 Literarna oddaja — 9.05 Kar športnika zanima — 10.30 Veder dopoldne — 11.15 Artisti, živali, senzacije! — 11.30 Za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.15 Mesto in deželo — z roko v roki — 14.30 Zeli si kaj! — 16.15 Mala filmska revija — 19.30 Vsakoga zanima — 20.15 „Tako zveni v Predarški“.

Nedelja, 13. julij:

7.15 Duhovni nagovor. Pester glasbeni spored — 8.10 Kmečka oddaja — 10.00 Maša — 11.15 30 minut zabave — 11.45 Inozemske ljudske pesmi — 12.45 Kulturno zrcalo tedna — 14.45 Pozdrav za mesto in deželo — 16.15 Otroška oddaja — 20.15 Športna poročila.

Ponedeljek, 14. julij:

7.15 Pestre melodije — 8.30 Pozdrav zate — 10.45 Iz ženskega sveta — 11.00 Veder dopoldne — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 13.45 Glas mladine — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila. Teden in mi — 14.45 Okoli tekočega dela v kmečkem gospodarstvu — 16.00 Pevska ura — 17.10 Popoldanski koncert — 19.15 Tukaj je Evropa — 20.15 Želje, ki jih radi izpolnimo — 21.30 Literatura v ponedeljek.

Torek, 15. julij:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 8.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.00 Alpske melodije — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.30 Poročila. Objave. Zdravniški vedež. Okno v svet — 15.30 Za ženo in družino — 17.10 Popoldanski koncert — 18.30 Lepi glasovi — 18.30 Poje oktet „Slavček“ — 18.45 Kmečka oddaja — 20.15 Opera — 22.30 Priljubljene melodije.

RADIO LJUBLJANA

Sobota, 12. julij:

5.00 Pester glasbeni spored — 13.00 Zdravstveni nasveti — 13.30 Zabavne melodije — 14.00 Narodne pesmi pojo slovenski zbori in ansambli — 14.40 Iz novejših operet — 16.00 Slušna igra — 16.30 Pesmi in pesli jugoslovanskih narodov — 17.00 Če želite biti kritik... — 18.00 Urednikova beležnica in pionirska pošta — 18.30 Ritmi in pesmi — 19.00 Okno v svet — 19.40 Zabavna glasba — 20.15 Zabavni zvoki — 20.30 45

veselih minut — 21.15 Harmonika in bas, pa klarinet v en glas, zagodli bodo vam za kratek čas.

Nedelja, 13. julij:

6.00 Pester glasbeni spored — 6.30 Pregled tiska 8.15 Od operete do modernega ritma — 9.00 Po naši lepi deželi — 11.30 Od pravljice do pravljice — 12.15 Slovenske narodne pesmi — 13.10 Zeleli ste — poslušajte — 15.30 Za naše kmetovalce — 15.30 Veseli slovenski napravi — 17.00 Promenadni koncert — 18.40 Igrajo godbe na pihala — 19.10 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana — 22.20 Melodije in ritmi za lahko noč.

Ponedeljek, 14. julij:

5.00 Pester spored s plošč — 12.00 Poje komorni zbor Radia Ljubljana — 12.40 Zabavna glasba — 14.00 Pregled knjižnega trga — 15.10 Zabavna glasba — 18.30 Polke in valčki — 18.40 Umetne in narodne pesmi poje komorni zbor Radia Maribor — 19.40 Zabavna glasba.

Torek, 15. julij:

5.00 Pester glasbeni spored — 6.10 Gospodinski nasveti — 12.00 Igra Orkester Radia Ljubljana — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Med glasbenim sporedom zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.00 Igra Vaški kvintet, pojeta Božo in Miško — 15.10 Zabavna glasba — 18.30 Zabavni zvoki — 19.00 Notranjepolitična oddaja

400 SMRTNIH ŽRTEV ZARADI VROČINE

Skoraj 400 mrtvih izkazuje bilanca evropskega vročinskega vala, ki je v sredo dosegel v Nemčiji temperature v višini nad 30 do 41 stopinj Celzija in traja že enajst dni. Več kakor 200 smrtnih primerov povzročeni zaradi vročine štejejo v Zapadni Nemčiji, ki je v tem dosegla rekord v evropskih deželah. Samo v Severni renki Westfaliji je koncem preteklega tedna 124 oseb podleglo vročini ali pa so utonili pri kopanju. Rheinland-Pfalz šteje nad 50 smrtnih primerov. V Franciji izkazuje samo 20 smrtnih primerov zaradi sončne kapi, v Italiji 33 utopljenih ali vsled sončne kapi umrlih. Ostale smrtne žrtve javljajo iz Skandinavije in Avstrije (AP).

NOVE PRISTOJBINE OD 1. JULIJA 1952

Novela o pristojbinah 1952 določa v zakonu o pristojbinah za stalne pristojbinske postavke 50% zvišanje z veljavnostjo od 1. julija t. l.

Novela navaja naslednje bistvene spremembe:

1. Vloge na pokrajinske urade je treba kolkovati s 6 šilingi in priloge k vlogam s 1,50 šilinga. Izjema velja za pristojbine za podelitev avstrijskega državljanstva in za rudosledna dovoljenja.

2. Vloge na komisijo za promet z nepremičninami je kolkovati kot sledi: vloge zaradi oddaje v zakup s 6 šilingi, vloge za prenos lastnine ali priznanja pravice užitka s 15 šilingi.

3. Naslednje doslej veljavne pristojbinske oprostitve za posle s posojili in krediti so razveljavljene: Jamstvene izjave za kreditne zavode za posojila ali kredite, pogodbe o posojilih, ki jih najemajo splošno dobrodelna, stavbna, stanovanjska in naselitvena združenja, hipotekarne zadolžnice za kredite, ki jih dovoljujejo kreditne ustanove, cesije na kreditne ustanove za zavarovanje posojil ali kreditov teh ustanov, ERP-menice.

4. Nadalje je zvišan pribitek, ki se pobira za plačnje računskega kolka k prometnemu davku.

CENE ZA TELETA IN PRAŠICE

Z veljavnostjo s 1. julijem t. l. je zvezno ministristvo za notranje zadeve določilo najvišje dopustne cene za teleta in prašice v živem in zaklanem stanju. Cene so obvezne za vse avstrijske zvezne dežele in za Dunaj. V naslednjem navajamo za Koroško veljavne cene in za primerjavo tudi dunajske cene:

	na Koroškem	na Dunaju
teleta, živa, na trgu	12.50	13.—
teleta, živa, na domu	11.25	11.50
tržna cena na debelo za zaklana teleta	16.20	17.—
prašiči, živi, na trgu	13.—	14.—
prašiči, živi, na domu	12.—	—
prašiči, zaklani, vključno drobovjlje	18.20	19.50

Cene za klavno živino, ki bi morale biti tudi novo določene, še niso bile razglašene.

Na dunajski živinski sejem so dne 30. junija prignali 1189 goved, od teh 141 iz Jugoslavije. Od prignane govine živine 16 komadov niso prodali. Svinj so prignali dne 1. julija na dunajski sejem 6544, od teh 898 iz Jugoslavije.

KINO-PREDSTAVE

CELOVEC

Carinthia

Od 12. do 14. julija:

Tal des Todes, barvni film

Od 15. do 17. julija:

Tokio — Joe

Peterhof

Od 12. do 14. julija:

Abbott und Costello in Lande

Od 15. do 17. julija:

Tarzan und sein Sohn

KRIVA VRBA

Od 12. do 13. julija:

Schwarzvaldmädel, barvni film

Od 14. do 15. julija:

Sündige Südsee

VELIKOVEC

14. julija:

Waffenschmuggler von Kenya

15. julija:

Asphalt (Minderjährige)

„Liza, moja srčna želja se bo uresničila.“

„Katera, oče?“

„Da boš dobila moža, kakor ti gre.“

„Moža?“ Prebledela je od strahu.

„Čas je, Liza. Koliko noči nisem spal, koliko sem premišljal.“

Z odprtimi očmi je pričakovala, kar je že vedela. Le besedo še in nič več ne bo mogla iz zanke.

„Gržina pride jutri in bo vprašal. Hvala bogu, vse je pripravljeno.“

Glava ji je omahnila na prsi. Z levim očesom jo je pogledal in gostobesedno nadaljeval: „Dobra hiša. Premožna hiša. Lepo se bomo ujemali. Če bo tam zmanjkalo, bo pri nas rastlo. Nič ne pojde v izgubo. To se pravi, imeti očeta.“

„Oče, mene niste vprašali,“ je zašepetala.

„Ho, ho, kako bi ti svetovala, revica? Saj še ne poznaš sveta. Celó jaz se ukani, ki ga že dolgo časa premišljam. Človek malokdaj tako zadene, da ne gre niti mrvica v izgubo.“

„Oče, jaz ga ne maram,“ je privrelo iz nje.

„E, Lizika, kaj meni, da sem jaz tvojo mater maral, ali pa ona mene? Skoro ukleniti bi bili naju morali, ko so naju gnali pred oltar. Zdaj ne moreva živeti drug brez drugega. To je svet, vse drugo so čenče, čenče. Ti boš rekla da, on pa amen!“

Bridko je zajokala.

„Le joči, Liza,“ se je šalil, še pesek cvili par noči, kadar pride v hišo. Potem bi pa vse oblizal. Le verjemi meni, ki imam stare oči.

Tam, kjer pravijo, da sta se vzela iz ljubavi, oh, tam gre vse navzkriž. Prehud ogenj, človek se pa na svetu vsega naveliča. Če nobena nič ne peče, je najbolje. Najlaže se nosi in v božjem miru se otroci redé. Veš, Liza, jaz sem dal besedo.“

Odšel je iz sobe. „Hm, ujel sem jo, tičico. — Nič ne pojde v izgubo.“

Liza je vstala. „Martin, Martin, kje si?“

Vso zimo ga je čakala molče, vsako noč je spala tik pri oknu, da bi ga uho ne zgrešilo. Z obema rokama je segala po njegovih, da bi se ga oklenila.

Pogledala je skozi okno. Oče je stal na dvorišču in trepljal po rami mater, ki se je olzila.

Stekla je v svojo izbo in se hitro oblekla. „K njemu pojdem!“ Nič ni premišljala, spustila se je skozi okno in izgnila med njivami.

Zaman jo je iskala mati. „Kaj praviš, kje je Liza?“

„Eh, v cerkev je šla, kot je navada,“ jo je tolažil on, čeprav ni verjel.

Liza je hitela. Izogibala se je ljudem, globoko je gazila sneg. V štrengah so ji viseli lasje čez razbeljeno čelo. „Martin, Martin!“ je bilo srce.

Ostra večerna sapa ji je vela nasproti, ko je hitela skozi ozko dolino. Mrakovi so se že vili med smrekami. Spodaj je zuborela voda.

„Vse mu povem, tam ostanem, naj store kar hočejo!“ Spomnila se je tistega dogodka gori na planini. „Kako potuhnjeno so ravnali. Niti besede.“

Se je videla gaz. Noge so ji že oklevale. Parkrat je zasopla in postala. Mogočno so stali beli velikani in gledali na izmučeno človeško bitje.

„Ta skala bi se me prej usmilila, kot oče!“ ji je šinilo v glavo.

Vedno globlje se je potapljala v gozdu. Kadar se je na mali odprtini odprlo svinčeno nebo nad njo, je prosila: „Ti se me usmili!“

Hitela je čez brv. „Tam notri sekajol!“

Ogledovala se je, da bi se ne srečala z drvarji. Zagledala je njegovo kočjo. Vrata so bila odprta, ogenj je svetil v temo.

Sklenila je roke in mirila srce. „Martin!“ je šepetala. V tem hipu jo je oblila čudna groza. Nekaj nejasnega, strašnega je vstajalo v srcu. Solze so ji zalile oči. Strmel je v kočjo in zdela se ji je tuja. Tako daljna ji je bila pitina do kočje, da se ni drznila stopiti vanjo. Dih gozda ji je postajal sovražen.

Neslišno se je približala vratom. Slišala je njegov glas. Se drug glas. Kri je zastala.

Obstala je na vratih kočje. Tam pri ognjišču je sedela Katarina in se smehljala. Martin jo je gledal.

Liza ni mogla spregovoriti besede. Strašno so ji žarele oči. Martin jo je zagledal prvi. Toda Lize ni bilo več. Bežala je nazaj, tako bežala, da je padala. Nikamor ni videla v temi. Sram jo je grizel, da se je stisnila globoko pod grmovje.

Videla je luč in njega. Pri slabem svitu je spoznala, da je izpred kočje zašla v loku za

kočo pod steno.

Slišala je. Ona je vpraševala.

„Kam je šla? Revica!“

„Nazaj!“

Vrata so se zaprla. Liza se je trudno privlekla k oknu in prisluhnila. Martin je govoril: „Liza je z grunta, tam je moja smrt!“

Potem ni nič več slišala. Šla je počasi, težko. Kako je hodila, se ni nikdar več spominjala. Videla je drevesa, beli sneg, slišala je vodo, vse je bilo nekje daleč, daleč.

Naslonila se je na deblo, misli ni imela. V prsih je mrlo življenje. Nekaj strupeno mrzlega je grizlo v njej. Tega se je zavedala.

„Sovražim ga, kot še nikogar nikoli.“

Ta misel ni dajala življenja, bila je ostro nabrušen nož, ki je rezal v živo v srce.

„Sovražim ga, sovražim!“ je ponavljala.

„Prekleta ti zemlja in nebo! Koder boš hodil stopi na gada!“

Pozno proti jutru se je vrnila domov. S strahom sta jo sprejela oče in mati.

„Liza!“ Mrtvaško obličje ju je pogledalo. Nato se je zaklenila in legla na postelj.

Vse se ji je razodelo. Pred očmi ji je stal velik, pogled upirajoč v skalo. Zdaj je vedela, zakaj se ga je od prvega trenutka bala in se vedno tresla pred njim. Sovraštvo je kopnelo pred njim, kakor bi ga ne moglo doseči. Kolikor je ponavljala besedo „preklet“, da se ji je beseda razpasla v mesu in krvi, toliko bolj ga je čutila kot grožo pred seboj.

(Dalje)